

27 ta' Ġunju, 1994

Imhallfin:-

S.T.O. Prof. Giuseppe Mifsud Bonnici, LL.D. - President
Onor. Carmel A. Agius B.A., LL.D.
Onor Noel V. Arrigo LL.D.

Wilfred Mamo et noe

versus

Salvino Sullivan et noe

Appell - Deżerzjoni - Art. 963 tal-Kodiċi ta' Proċedura

Appell għe ddikjarat deżert għaliex il-proċeduri bil-miktub ma għalqux fi żmien sena: kien għadda żmien aktar minn sena bejn il-presentata u n-notifika tal-Petizzjoni ta' l-Appell.

Il-kumpanija *F.G.I. & C. Attard Limited* impurtat wiehed u erbgħin (41) kartuna, merkanzija minn Hong Kong, fuq il-bastiment Boleslaw Ruminski, imma meta l-merkanzija giet ikkonsenjata instab li kien hemm kartuni nieqsa u oħrajn imkissrin jew dannegġjati. Dan irriżulta li huma tal-valur ta' tliet mija u hamsa u għoxrin lira u disgha u tmenin ċenteżmi (Lm325.89) li s-soċjetà attriċi hallset lill-importatriċi dan l-ammont u giet għalhekk issurrogata fid-dritt tagħha u dan biex tissodisfa l-obbligi imposti minn polza ta' assikurazzjoni;

Konsegwentement, il-Qorti tal-Kummerċ giet mitluba biex (a) tiddikjara l-konvenuti responsabbli għad-danni li avverraw ruħhom, (b) tikkundannahom ihallsu dawk id-danni;

Il-Kumpanija Cargo Handling Company Ltd. eċċepiet illi hija kkonsenjat il-merkanzija kif irċevietha, waqt li l-kumpanija agenti tal-bastiment esponiet illi ma tistax tkun responsabbli għall-ħsara għaliex it-tleTTax-il kartuna allegatament danneġġjati kollha niżlu minn abbord;

Fl-20 ta' Ġunju, 1991, l-imsemmija Qorti ippronunzjat is-sentenza fil-kawża u din tista' tiġi riportata hekk:-

'L-ewwel kwistjoni li trid tiġi deċiża hi l-ewwel eċċezzjoni preliminari intavolata mill-konvenut Salvino Sullivan et nomine referibilment għall-kwistjoni tan-nullità tan-notifika taċ-ċitazzjoni in kwantu kif ġie minnu allegat kunjom il-konvenuti kellu jiġi indikat bħala 'Ellul Sullivan' invece ta' 'Sullivan';

Mill-kopji ta' l-atti li ġew mghoddija lill-esponenti ma jirriżultax illi dan il-konvenut nomine issostanzja din l-eċċezzjoni u naturalment kien jinkombi fuqu li jagħmel dan. Min-naħa l-oħra lanqas ma ġiet mitluba da parte ta' l-attur nomine d-debita korrezzjoni jekk kien, u għadu tutt'ora l-każ;

Naturalment talba għall-korrezzjoni bħal din ma tbiddlitx l-azzjoni intentata in kwantu l-persuna li ġiet konvenuta hija s-soċjetà u bit-tibdil tal-persuna fiżika li tirrappreżenta s-soċjetà tibqa' konvenuta xorta waħda, kif ġiet hekk mill-bidu konvenuta s-soċjetà. (Ara fir-rigward deċiżjoni a Vol. XLII p.III p.1159 fl-ismijiet 'Paolo Grixti vs Joseph Demicoli Zammit noe');

Naturalment ukoll f'sitwazzjoni simili l-konvenut nomine jkollu l-jedd jinsisti għan-notifika mill-ġdid. B'dan il-mod tiġi ssanata n-nullità eċċepita;

Kien dejjem però jinkombi fuq il-konvenut nomine li jissostanzja n-nullità minnu invokata u dan fuq l-istregwa tal-massima maghrufa '*onus probandi incumbit ei qui diceat non ei cui negat*,'

Stabbilit il-permess l-esponenti ser issa jittratta dwar il-meritu tal-vertenza;

Mill-provi jirriżulta illi fuq il-vapur 'B. Ruminski' tghabbew skond Polza tal-karika numru 007, 41 *cartons* kontenenti 28 *carton iron/glass decanter*, 9 *cartons stainless steel grinder/grater*, 3 *Cartons Bell Pen* u 1 *carton sewing kit*. Din il-merkanzija kienet spedita minn Hong Kong u ddestinata ghar-riċevitur *F.G.I. & C. Attard Ltd*, tramite l-*Mid-Med Bank*;

Minn eżami ta' din il-polza ma tirriżulta ebda rimarka partikolari dwar il-kondizzjoni tal-merkanzija fil-mument li giet mghobbija fuq il-vapur;

Jirriżulta però d-diċitura stampata fuqha illi l-kariku gie '*received in apparent good order and condition*,'

Skond l-insenjament ta' dawn il-Qrati l-kliem fil-polza '*Shipped in apparent good order and condition*' ossija l-hrug ta' '*clean bill of lading*' jistabilixxi '*prima facie*' l-prova li l-merkanzija msemmija fil-polza giet ikkarigata f'kundizzjoni tajba u timponi l-obbligu li l-merkanzija tigi skarikata fl-istess kundizzjoni tajba. '(App. Kummer. 5 ta' Ġunju 1987 in re '*Wilfred Mamo, et noe. vs Paul Mifsud, et noe*');

Issa mill-provi referibilment għall-istat tal-merkanzija wara li giet skarikata f'Malta jirriżulta illi:

(a) 'several cartons in a damaged condition one of which empty' Survey Report. (Document B). Tali kondizzjoni rriżultat lis-surveyor meta eżamina l-merkanzija fil-'warehouse' tar-riċevitur fit-26 ta' Novembru, 1981. L-attriċi tas-surveyor dovuta ghal 'shortage, breakage, pilferage u rough handling';

(b) skond tally sheet (Dokument A3) one (1) carton kienet 'damages and partly short'. Rimarka simili tirriżulta wkoll fuq Dokument 'B' irrilaxxjata mill-vapur, u hekk wkoll f'Dokument 2;

(c) il-Cargo Receipt, imbagħad irrilaxxjata mill-Cargo Handling Co. Ltd. (Dokument A A 1) iddatata 10 ta' Diċembru 1981 turi 'several cartons damaged, short of contents';

Dan jikkombaćja ma' dak ikkontenut fuq il-Form Dokument 1;

(d) kwantu għad-dokument tad-Dwana (Dokument 4) jirriżulta illi 'one (1) carton short of contents' u li l-kumplament, fi kliem ix-xhud A. Cachia, setghu ġew ririlaxxjati shah 'after racking';

Minn dan kollu espost huwa ovvju illi l-merkanzija, wara l-wasla tagħha f'Malta, ma kinitx fl-istess stat u kundizzjoni li bih tghabbiet fuq il-vapur;

Il-'vexata questio' li trid tiġi risolta tirrigwarda l-istadju li fih avvera ruħu n-nuqqas jew hsara, jiġifieri minn fost il-konvenuti nomine għandu jwieġeb għad-dani reklamati;

Fil-każ de quo ma jirriżultax illi sar tallying fil-mument li

l-merkanzija kienet qed tiġi skarikata minn fuq il-vapur, in kwantu kif iddepona x-xhud Emmanuel Mallia, it-*tallying* kien wiehed *'joint'* u sar taht it-tinda, u sintendi wara li ngarr hemm meta l-kariku tniżżel fuq il-bankina;

F'ċirkostanza bhal din huwa diffiċli li wiehed jistabilixxi b'mod preċiż u assolut jekk il-ħsara/nuqqas kienx diġà avvera ruhu fuq il-vapur qabel il-hatt, jew fil-mument ta' l-iskarikar, jew taht it-tinda meta allura l-merkanzija tkun ġiet iddepożitata għand il-*Cargo Handling*;

Issa kig ġie osservat fil-kawża fl-ismijiet *'Negoziante Alfred Nicosia, noe Vs Negoziante Reginald Smith noe'* 11 ta' Jannar 1921, a Vol XXIV p. III p. 829-830, *'il rilascio di una polizza di carico nella quale la merce viene descritta come apparentemente in buona condizione, mentre tale non e', rendo il vapore responsabile della perdita di fronte al ricevitore'*;

Jirrizulta illi t-*tallying* kienet wiehed *'joint'* jiġifieri kien hemm il-komparteċipazzjoni tar-rappreżentant tal-vapur u rapreżentat tal-*Cargo Handling* fil-ghadd u eżami tal-merkanzija;

Fil-każ taht konsiderazzjoni l-ħsara/nuqqas ġiet riskontrata fil-*joint tallying* (Dokument A3) u rimarkata wkoll. Il-firma tat-*tally clerk* inkarigat mill-vapur tikkonferma pjenament dan bl-istat ta' fatt;

M'għandux ikun diskuss illi l-vapur għandu l-obbligu li jikkonsenja l-merkanzija fl-istess stat li rċeviha, u jekk irċeviha fi stat tajjeb, kif tghid il-polza, hekk ukoll dawn il-kliem għandhom ikompru d-durata shiha mill-karikazzjoni sa l-iskarikazzjoni. Anke jekk il-ħsara tkun ġrat mill-haddiema tax-xatt fil-mument

tal-hatt, ghal din il-hsara jibqa' responsabbli l-vapur in kwantu l-istevedores huma f'dak il-mument ikkonsiderati ingaggati minnu u impjegati tieghu. Il-vapur ghalhekk ma mexxilux jiskolpa ruhu;

Ma jidhirx illi l-ammont imhallas gie ikkontestat u ghalhekk, salv' dak premiss aktar 'il fuq referibilment dwar l-ewwel eccezzjoni, ghandu jirrispondi ghad-dannu l-vapur ossija s-soċjetà Sullivan & Sullivan Ltd;

Illi d-difensur tal-konvenuti Sullivan ikkritika din ir-relazzjoni billi sostna li l-provi kienu juru li l-vapur, se mai, kellu jinstab responsabbli ghan-nuqqas ta' kartuna wahda biss u mhux ghan-nuqqas kollu riskontrat;

Illi però, din il-Qorti tinklina li taddotta il-konklużjonijiet peritali billi d-dokumenti a fol 26 u 138 mahruġa mis-soċjetà *The Cargo Handling Company Limited* ma jistghux jigu sempliċement injorati;

Illi minn ezami akkurat tal-provi migbura jidher li l-istess Perit ghamel apprezzament tajjeb u gust tal-provi li ressaq u l-kontendenti applika korrettement il-prinċipji ta' dritt li jirregolaw dan il-każ;

Ghalhekk, il-Qorti, taghmel taghha il-konklużjonijiet peritali u dan ghar-raġunijiet indikati fl-istess relazzjoni li qeghdin jigu addottati;

Ghal dawn il-mottivi, tiddeċidi billi prevja li tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenuti Sullivan nomine u prevja li tilqa' l-eccezzjoni tal-konvenuti Abela u Cavallo nomine, tilqa' t-talbiet

ta' l-atturi nomine kif dedotti fl-att taċ-ċitazzjoni, limitatament kontra l-konvenuti Sullivan nomine u tiċhadhom fil-konfront tal-konvenuti Abela u Cavallo nomine;

L-ispejjeż kollha jibqgħu a kariku tal-konvenuti Sullivan nomine’;

Il-kumpanija aġent tal-bastiment appellat għaliex deherilha li ‘s-sentenza ma tirreflettix il-provi li saru fil-kawża, speċjalment għaliex il-‘*joint tally*’ wera illi l-bastiment huwa responsabli biss għad-danni ta’ kartuna waħda mit-tleTTax li kienu danneġġjati;

Fl-ewwel lok, il-Qorti trid tikkunsidra dak li l-*Cargo Handling* eċċepiet fir-risposta tagħha għall-appell, jigiġifieri li l-petizzjoni ma gietx lilha nnotifikata fi żmien sena. Il-petizzjoni giet ippreżentata fis-16 ta’ Lulju, 1991, u nnotifikata lill-kumpanija attriċi appellata fit-22 ta’ Lulju, 1991. Il-kawża giet imqieghda fuq il-lista għas-smigh fid-29 ta’ Marzu, 1993, għas-seduta tas-7 ta’ Mejju, 1993. Għal diversi raġunijiet, li m’humix rilevanti għall-kwistjoni, fis-seduta ta’ l-10 ta’ Novembru, 1993, gie rreġistrat illi:-

‘L-appell gie ddifferit għall-14 ta’ Diċembru, 1993, fil-11.30a.m. għan-notifika li fadal’;

Wara dan l-appellanti kumpanija innotifikat lil Alfred Aquilina, għas-soċjetà konvenuta *Cargo Handling Company Limited*, bil-petizzjoni ta’ Appell tas-16 ta’ Lulju, 1991, u dan fis-16 ta’ Diċembru, 1993;

Il-Kodiċi ta’ Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili - Kap. 12, fl-artikolu 963 jirregola z-żminijiet li fihom, skond il-każ, il-proċedura bil-miktub, f’kull kawża, trid tingħalaq;

Fis-subinċis (1) fil-każ ta' appell quddiem din il-Qorti, dan l-gheluq irid jsir -

'fiż-żmien perentorju ta' sena;'

li skond is-segweni subinċis (2), dan iż-żmien jibda jghaddi

'minn dik in-nhar tal-prezentata tal-petizzjoni ghat-thassir jew tibdil tas-sentenza appellata';

L-eċċezzjoni tal-*Cargo Handling* hija bbażata fuq dawn is-subinċisi.

Izda però, isegwi s-subinċis (3) li jghid:-

'Jekk jinsab li l-proċeduri bil-miktub, f'kawża miġjuba ghas-smigh m'humieq maghluqa, il-qorti tista' tordna li din il-kawża terga' tigi mqiegħda mal-kawzi li l-proċeduri tagħhom bil-miktub ikunu għadhom mhux maghluqa, u tiffissa, għall-gheluq ta' dik il-kawża, żmien perentorju ta' mhux aktar minn xahar';

Fil-każ preżenti bejn il-prezentata tal-petizzjoni ta' l-appell fis-16 ta' Lulju, 1991, u l-appuntament ghas-smigh fis-7 ta' Mejju, 1993, għaddew sena u għaxar xhur, u l-appellant mhux biss ma ppruvax jinnotifika lil *Cargo Handling*, vicin din id-data, meta suppost almenu, dak in-nhar, irrealizza fi żmien xahar mill-10 ta' Novembru, 1993, meta din il-Qorti, halliet l-appell 'għan-notifika li fadal', li, għall-abbundanza setgħet giet ikkonsiderata li kienet il-konċessjoni msemmija fis-subinċis (3) fejn jingħad 'il-Qorti tista' tordna' - tista' u mhux għandha - billi din id-diskrezzjoni hija mogħtija lill-Qorti sabieq, fil-każijiet li jisthoqqilhom, anki l-perentorjetà ta' sena u aktar, tas-subinċis (1)

tigi estiża bi żmien perentorju iehor - din id-darba gudizzjali, ta' xahar;'

Ghalhekk fil-każ preżenti - kollox ikkonsidrat - il-Qorti jidrilha li ma tistax ma tikkundannax negligenza proċedurali hekk markata, speċjalment meta, l-appell, jidher ċar li huwa dirett li - kif inhuwa naturali - jisposta ghal fuq il-*Cargo Handling* almenu parti, mir-responsabbiltà għad-danni li l-ewwel Onorabbli Qorti akkollata, fit-totalità tagħha, fuq il-kumpanija appellanti;

Huwa manifestat ghalhekk li l-parti skritta tal-proċedura fi grad ta' appell ma nqas li fih żminijiet legali kemm oriġinali, kif ukoll, kif estiżi, u ghalhekk l-appell għandu jitqies *deżert* billi l-appellant irrinunzja, per omissjoni, għall-eżerċizzju tad-dritt tiegħu ta' appell, fit-termini li fihom dan huwa pprovdut u preskritt;

Ghalhekk il-Qorti tiddikjara l-appell tas-soċjetà Sullivan & Sullivan Limited, *deżert*.
